Nr 64.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i lagen den 21 november 1925 (nr 449) om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat; given Stockholms slott den 22 januari 1937.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollen över ecklesiastikärenden för den 9 oktober 1936 och den 22 januari 1937 vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändring i lagen den 21 november 1925 om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat.

GUSTAF.

N. Quensel.

Förslag

till

Lag

om ändring i lagen den 21 november 1925 (nr 449) om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat.

Härigenom förordnas, att stadgandet i andra stycket av 3 § lagen den 21 november 1925 om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat skall upphöra att gälla och att till samma lag skola fogas två nya paragrafer, med ordningsnummer 4 och 5, av följande lydelse:

4 §.

Efter Konungens bestämmande må fast resanslag och tillfälligt resanslag även tilldelas adjunkt, som avses i 14 § 3 mom. lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning; skolande sådan adjunkt för tid, varunder han uppbär fast resanslag, icke äga rätt till honom eljest tillförsäkrad förmån av skjuts i tjänstärenden.

Resanslag åt adjunkt, som här sägs, skola gäldas på sätt och i den ordning härförut stadgats i fråga om dylika anslag till ordinarie präster.

5 §.

Till tillfälliga resanslag, om vilka förmäles i 3 och 4 §§, må icke något år användas mer än sammanlagt 200,000 kronor av kyrkofondens medel.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 oktober 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Departementschefen, statsrådet Engberg anför:

I 11 § lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning, vilket lagrum handlar om ordinarie prästs löneförmåner, stadgas i 3 mom., att ersättning för skjuts för resor i tjänsteärenden skall, i den mån sådant prövas erforderligt, till vederbörande tjänstinnehavare utgå ur kyrkofonden med belopp, som av Konungen, i enlighet med de i orten rådande förhållandena, vid löneregleringens fastställande bestämmes. Här avsedda skjutsersättning, vilken icke i något fall finge överstiga 250 kronor årligen, kunde, såsom av lagrummet framgår, tillerkännas endast kyrkoherde och komminister. Genom lag den 21 november 1925 om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat har sedermera föreskrivits, att varje tjänstgörande kyrkoherde och komminister, som i prästlöneregleringslagen avses, skall, i den mån sådant prövas erforderligt, såsom ersättning för skjuts för resor i tjänsteärenden erhålla ett fast resanslag samt därjämte, under vissa betingelser, ett tillfälligt resanslag. I samma lag stadgas vidare, att, i den mån lagen träder i kraft beträffande prästerliga tjänstinnehavare, bestämmelserna i 11 § 3 mom. prästlöneregleringslagen skola upphöra att äga tillämpning.

Sedan vid 1934 års kyrkomöte väckts förslag om sådan ändring av 14 § prästlöneregleringslagen, att jämväl s. k. ständiga adjunkter kunde tillerkännas skjutsersättning ur kyrkofonden, har kyrkomötet i underdånig skrivelse den 1 december 1934, nr 26, anhållit, att Kungl. Maj:t ville låta utarbeta förslag till sådan lagändring, att fast och tillfälligt resanslag kunde tilldelas ständig adjunkt.

Med ständig adjunkt avses, såsom känt, sådan extra ordinarie prästman, som omförmäles i 14 § 3 mom. prästlöneregleringslagen. I nämnda lagrum föreskrives, att, där Konungen vid fastställandet av löneregleringen finner, att bibehållande eller inrättande av komministerstjänst inom pastoratet icke erfordras, men att arbetet därstädes dock kräver, att ordinarie tjänstinnehavare erhåller stadigvarande biträde av adjunkt, ersättning för bostad och vivre ävensom adjunktsarvode åt sådan adjunkt

skall i viss ordning gäldas av pastoratet. Enligt gällande reglemente för prästerskapets avlöning av den 15 februari 1935 benämnas här ifrågavarande adjunkter numera kyrkoadjunkter.

I fråga om kostnaden för tjänsteskjuts för dessa adjunkter gäller vad för adjunkt i allmänhet finnes föreskrivet i 14 § 1 mom. prästlöneregleringslagen, vilket stadgande är av följande lydelse:

Bostad och vivre skola tillhandahållas adjunkt av den präst, till vilkens biträde han är anställd eller vilkens tjänst han uppehåller, eller, då tjänsten är ledig, av den som åtnjuter de med densamma förenade inkomster.

Lag samma vare i fråga om skjuts i tjänsteärenden; dock beträffande adjunkt, som är anställd såsom biträde hos annan präst, endast i avseende å tjänsteresor, som tjänstinnehavaren åt honom anförtror.

Förevarande vid 1934 års kyrkomöte väckta fråga har redan tidigare varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning i följd av förslag av kyrkomötet åren 1918 och 1925.

Kyrkofondskommittén, som avgav utlåtande över 1918 års kyrkomötes förslag i ämnet, lämnade i detta sitt utlåtande en utförlig redogörelse för tillkomsten av de ständiga adjunktsbefattningarna i den nuvarande prästerliga lagstiftningen. I anslutning till denna redogörelse framhöll kommittén, att riksdagen vid prästlöneregleringslagens antagande tydligen tänkt sig, att ständiga adjunkter skulle inrättas endast i undantagsfall och då särskilt i större pastorat med mera sammanträngd befolkning, samt att den ständige adjunkten skulle hava sin bostad i omedelbar närhet av kyrkoherden, vilken skulle vara såväl befogad att anförtro adjunkten vissa särskilda tjänsteresor som ock skyldig att tillhandahålla honom härför behövlig skjuts.

Härefter anförde kyrkofondskommittén bland annat:

Såsom den förut lämnade redogörelsen för tillkomsten av stadgandet om ständiga adjunkter i 14 § 3 mom. prästlöneregleringslagen ger vid handen, torde den utveckling, som sagda institution i praxis erhållit, gå något utöver den ram, som lagstiftaren avsett att uppdraga. Härigenom hava i åtskilliga fall uppstått svårigheter och missförhållanden, särskilt beträffande adjunktens tjänsteresor och sättet för bestridandet av kostnaderna för dessa.

1910 års lagstiftare synes hava utgått ifrån, att anställandet i ett pastorat av en ständig adjunkt såsom kyrkoherdens biträde åtminstone som regel icke skulle komma att i nämnvärd grad öka omfattningen av kyrkoherdens tjänsteresor och storleken av hans skjutskostnader. Det förutsattes tydligen, att församlingsborna alltid skulle vända sig till kyrkoherden, som, då han så funne för gott, ägde i sitt ställe sända adjunkten. Denne sistnämnde skulle ej hava att utan kyrkoherdens order företaga några tjänsteresor. Anmodades han i sådant hänseende av någon församlingsmedlem, borde han hänvisa vederbörande till kyrkoherden. Kunde det i något enstaka fall förutses, att tjänsteresorna

skulle komma att undergå mera avsevärd ökning i samband med adjunkturens inrättande, finge man söka att vid utmätandet av kyrkoherdens löneförmåner — tilläggsbelopp enligt 4 § 1 stycket löneregleringslagen på grund av »eljest ökade utgifter» samt skjutsersättning enligt 11 § 3 mom. samma lag — taga vederbörlig hänsyn härtill.

Vad beträffar sistberörda fråga om förhöjning av tilläggsbelopp och skjutsersättning har kommittén inhämtat, att dylik förhöjning i några fall ägt rum. På grund av de i nyssnämnda författningsrum meddelade bestämmelserna om absoluta maxima (för tilläggsbelopp 1,000 kronor och för skjutsersättning 250 kronor) saknas dock ej sällan varje möjlighet till förhöjning, och där förhöjning verkligen kan ske, måste den stundom göras oskäligt låg.

Kommittén har från prästerskapet i nyreglerade pastorat infordrat uppgifter angående omfattningen av de tjänsteresor, som ägt rum under ecklesiastikåret 1918—1919, ävensom rörande vederbörande befattningshavares direkta kostnader för sagda resor. En granskning av de inkomna svaren från pastorat, där ständiga adjunktsbefattningar äro inrättade, synes giva vid handen, att i vissa pastorat adjunkterna själva fått svara för eventuella skjutskostnader. Detta synes särskilt vara förhållandet, då adjunkten har sin bostad på annan ort än den, där kyrkoherden är bosatt, i vilket fall kyrkoherden icke har det tillfälle till utövande av kontroll över adjunktens resor, som stadgandet i 14 § 1 mom. 2 stycket löneregleringslagen avser att bereda honom, ej heller möjlighet att minska skjutskostnaden genom att med stöd av de bestämmelser, som eventuellt kunna vara meddelade i gällande arrendekontrakt, tillhandahålla adjunkten skjuts från lönebostället. I fråga om de pastorat, där adjunkten är stationerad å samma plats som kyrkoherden, och där kyrkoherden i allmänhet synes bekosta adjunktens resor, framgår, att kyrkoherdens kostnader för tjänsteskjuts i åtskilliga fall måste anses oproportionerligt höga. Tydligen har den ständiga adjunkten här i verkligheten fullgjort en komministers tjänsteåligganden. I andra fall, där resekostnaderna varit jämförelsevis låga, har såsom anledning härtill framhållits, att adjunkten företagit sina flesta resor till fots eller å cykel, eller att kyrkoherden så gott som avstått från att taga adjunktens biträde i anspråk vid arbetet utom dennes boningsort.

Kommittén anser vägande skäl tala för att möjlighet här beredes att, då omständigheterna sådant påkalla, befria vederbörande kyrkoherde från skyldighet att tillhandahålla till hans biträde anställd ständig adjunkt nödig tjänsteskjuts, samt i stället tillerkänna adjunkten skjutsersättning ur kyrkofonden.

Vad beträffar spörsmålet om de fall, då en dylik anordning bör vidtagas, torde det ligga i öppen dag, att så bör äga rum i de pastorat, där adjunkten är stationerad på annan ort än kyrkoherden. I övriga pastorat däremot måste saken avgöras efter noggrann prövning av alla föreliggande omständigheter.

Då, såsom förut framhållits, vid utmätandet av löneförmånerna åt de kyrkoherdar, vilka enligt de hittills fastställda löneregleringarna till sitt biträde erhållit ständiga adjunkter, hänsyn oftast icke, eller åtminstone icke i tillbörlig grad, kunnat tagas till den ökade skjutsbörda, som kunde komma att åvila sagda kyrkoherdar, synes billigheten fordra, att de nya

bestämmelserna vinna tillämpning jämväl i fråga om de pastorat, vilka redan varit föremål för ny lönereglering.

Den kostnad, som skulle tillskyndas kyrkofonden därigenom, att en del av de ständiga adjunkterna finge sig tillerkänd särskild reseersättning, torde bliva skäligen obetydlig. Enligt kommitténs beräkningar synes antalet dylika adjunkter, sedan samtliga pastorat blivit föremål för ny lönereglering, kunna uppskattas till 80 à 90. Av detta antal torde dock sannolikt minst en tredjedel komma att tjänstgöra i sådana stadspastorat, där skjutsersättning icke utgår. Under förutsättning, att flertalet övriga ständiga adjunkter komme i åtnjutande av skjutsersättning samt att denna utginge med i medeltal 200 kronor för varje adjunkt — för komministrarna torde medeltalet i de hittills nyreglerade pastoraten uppgå till något över 200 kronor — skulle hela det erforderliga beloppet kunna beräknas till 10,000 à 12,000 kronor.

Med hänsyn till att å ena sidan fall kunna förekomma, då det anses lämpligast, att kyrkoherden fortfarande har skyldighet att tillhandahålla den ständige adjunkten skjuts i tjänsteärenden, samt att å andra sidan skjutsersättning bör kunna tilldelas även en adjunkt i redan nyreglerade pastorat, måste författningsändringen erhålla en något annan form än den av kyrkomötet föreslagna.

Under åberopande av det sålunda anförda hemställde slutligen kommittén, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen och kyrkomötet att antaga följande förslag till lag om tillägg till 14 § 3 mom. prästlöneregleringslagen:

Härigenom förordnas, att till 14 § 3 mom. lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910 skall fogas ett tillägg av följande lydelse:

Där beträffande pastorat, inom vilket ständig adjunkt prövas böra vara anställd, den ordinarie tjänstinnehavaren finnes icke skäligen böra vara skyldig att tillhandahålla adjunkten skjuts i tjänsteärenden, må skjutsersättning utgå till adjunkten ur kyrkofonden till belopp, som vid lönereglerings fastställande bestämmes på sätt i 11 § 3 mom. föreskrives om dylik ersättning till kyrkoherde och komminister.

Denna lag skall träda i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, utkommit från trycket i svensk författningssamling.

I pastorat, för vars prästerskap lönereglering före nämnda dag blivit fastställd enligt lagen den 9 december 1910, må Konungen kunna tillerkänna ständig adjunkt skjutsersättning ur kyrkofonden att utgå från och med den 1 maj 1920 eller den senare dag, lönereglering en träder i tillämpning.

Genom beslut den 19 mars 1920 fann emellertid Kungl. Maj:t 1918 års kyrkomötes berörda förslag icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

I den vid 1925 års kyrkomöte i förevarande ämne behandlade frågan anförde vederbörande kyrkomötesutskott i huvudsak följande:

De skäl, som enligt utskottets förmenande berättigade till ett förnyat upptagande till prövning av föreliggande fråga, vore förnämligast, att utskottet redan tillstyrkt och kyrkomötet antagit det samma år framlagda förslaget till lag om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat, med den i nämnda lagförslag innefattade principen om såvitt möjligt full ersättning åt vederbörande prästman för av hans tjänst föranledda resor, samt att under senare år åtskilliga nya ständiga adjunktsbefattningar blivit inrättade — särskilt i de till Kristianstads och Malmöhus län hörande delarna av Lunds stift — vilka befattningar vore avsedda att utgöra ersättning för dittillsvarande kyrkoherdetjänster och i vart fall i församlingarnas ögon komme att vara fullt jämställda med komministraturer.

Mot de för förslaget om reseersättning åt de ständiga adjunkterna framförda synpunkterna kunde framhållas, att de svårigheter, som dittills uppstått för vederbörande adjunktstagare att gälda kostnaderna för ständig adjunkts tjänsteresor, blivit förminskade, då givetvis kostnaderna även för dessa resor måste inräknas i de kostnader, som enligt förslaget till lag om resanslag skulle berättiga till tillfälligt resanslag ur kyrkofonden. Detta vore nog också riktigt, om man endast tänkte på den ordinarie tjänstinnehavarens ekonomi, men därvid måste jämväl en helt annan synpunkt vinna beaktande. Med den utveckling, som ständigadjunktssystemet under åren undergått — icke minst genom de berörda åtgärderna i Lunds stift — hade dessa ständiga adjunkter i många fall blivit förvandlade från vad de ursprungligen avsågos att vara — direkta medhjälpare åt den ordinarie prästmannen, arbetande i närmaste beroende av denne — till självständiga befattningshavare, som hade allt gemensamt med en komminister, utom avlöningen och den ordinarie anställningen. Det vore förvisso icke lämpligt, om dessa ständiga adjunkter fortfarande skulle beträffande sina skjutskostnader hållas i ett sådant beroende av den ordinarie prästmannen, som dittillsvarande bestämmelser föranledde.

Av dessa skäl hade utskottet ansett nödigt att söka finna en utväg, varigenom å ena sidan berörda ständiga adjunkters självständighet jämväl beträffande rätten att använda ämbetsskjuts kunde ernås samt å andra sidan i möjligaste mån full ersättning för dessa skjutskostnader kunde erhållas.

Utskottet ansåg sig fördenskull helt kunna bortse från de ständiga adjunkter, som stode i så nära anslutning — såväl beträffande tjänstgöringens art och omfattning som beträffande boningsplatsen — till vederbörande ordinarie tjänstinnehavare, att inga svårigheter behövde uppkomma därigenom, att den ständige adjunktens skjutskostnader inräknades i de kostnader, som lades till grund för beräkningen av den ordinarie tjänstinnehavarens reseersättningsbelopp efter den nya resanslagslagen.

Därutöver återstode dock de ständiga adjunkter, som dels — låt vara mot lagstiftarens ursprungliga avsikt — erhållit en mera självständig tjänsteställning, dels ock tjänstgjorde i de talrika pastorat, där av den ena eller andra anledningen den nya resanslagslagen icke förrän senare komme att vinna tillämpning.

Den enklaste lösningen på frågan vore givetvis en sådan ändring i resanslagslagen, att ersättning jämlikt denna hade kunnat utgå till —

förutom kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat — jämväl ständiga adjunkter. Däremot talade emellertid *dels* det förhållandet, att det enligt utskottets förmenande vore av vikt, att denna lag snarast kunde börja träda i tillämpning, vilket dock skulle fördröjas, därest den bleve sammankopplad med den föreliggande frågan, *dels* att det icke syntes utskottet tilltalande att redan då föreslå en ändring i den nya lagen, *dels ock* att beträffande de ständiga adjunkternas resekostnader det icke syntes föreligga samma skäl som beträffande det ordinarie prästerskapets resekostnader att i första hand anlita församlingsavgifter och först subsidiärt kyrkofonden.

Därtill komme slutligen, att genom lagen om resanslag 11 § 3 mom. löneregleringslagen icke komme att helt upphävas utan endast i vissa pastorat utbytas mot de nya stadgandena.

På grund därav hade utskottet ansett sig böra förorda ett tillägg till 14 § 3 mom. löneregleringslagen i huvudsaklig överensstämmelse med kyrkofondskommitténs tidigare förslag.

Vid ett bifall därtill komme visserligen i åtskilliga pastorat den olägenheten att inträffa, att i samma pastorat olika präster erhölle sin skjutsersättning efter olika lagar och av olika prästerliga avlöningstillgångar, men då motsvarande olägenhet förutsetts i fråga om de ordinarie prästerna och beträffande dem icke ansetts böra tillmätas någon större betydelse, borde detta ännu mindre bliva fallet beträffande den jämförelsevis fåtaliga gruppen av ständiga adjunkter, som här kunde komma i fråga.

Några större olägenheter därav, att de ständiga adjunkternas skjutsersättningar jämlikt 11 § 3 mom. prästlöneregleringslagen icke finge överskrida 250 kronor jämte därå belöpande dyrtidstillägg, borde icke behöva befaras, då ju dessa prästmän oftast förekomme i större pastorat med mera sammanträngd befolkning.

Kyrkomötets på här återgivna utskottsutlåtande grundade förslag i ämnet överlämnades på sin tid till 1927 års prästlöneregleringssakkunniga och sedermera till 1931 års prästlöneutredning. I det förslag till prästlönelag, som på grundval av sistnämnda berednings betänkande utarbetades av 1931 års prästlöneregleringssakkunniga, upptogs i 29 och 32 §§ föreskrift, att ständiga adjunkter (kyrkoadjunkter) skulle kunna erhålla fast och tillfälligt resanslag. Då 1931 års omförmälda lagförslag icke ledde till något resultat, såvitt löneregleringsfrågorna angick, avskrevs också i sammanhang därmed 1925 års kyrkomötes här berörda framställning ur ecklesiastikdepartementets diarium.

I sitt vid 1934 års kyrkomöte i frågan avgivna betänkande, nr 24, framhåller kyrkolagsutskottet, att såväl kyrkomötet som vederbörande ämbetsverk och två kommittéer på sin tid förordat, att skjuts i tjänsteärenden skulle beredas ständiga adjunkter icke av de präster, till vilkas biträde de vore anställda, utan genom till adjunkterna direkt utgående anslag. Utskottet, som anslöte sig till denna ståndpunkt, anför vidare:

I motsats till 1925 års kyrkomötesutskott anser utskottet, att det icke finnes skäl att ordna de ständiga adjunkternas skjutsfråga på annat sätt än som skett beträffande ordinarie präster. De ständiga adjunkternas arvoden gäldas nämligen av pastoraten med samma tillgångar och i samma ordning som de ordinarie prästernas löner. Utskottet förordar därför, att möjlighet beredes de ständiga adjunkterna att erhålla fast och tillfälligt resanslag på sätt om kyrkoherde och komminister är föreskrivet.

Över 1934 års kyrkomötes hemställan i dess av mig förut omförmälda skrivelse nr 26 har kammarkollegiet, efter inhämtande av samtliga domkapitels och Stockholms stads konsistoriums yttranden, den 14 oktober 1935 avgivit underdånigt utlåtande. Vad kyrkomötet hemställt har härvid tillstyrkts av såväl kammarkollegiet som de övriga hörda myndigheterna. Domkapitlen i Västerås, Lund och Härnösand understryka emellertid i sina utlåtanden — i motsats mot vad med tidigare förslag i ämnet avsetts — önskvärdheten av att *samtliga* innehavare av ständiga adjunktsbefattningar tillerkännas rätt till erhållande av fast resanslag med därmed förenad möjlighet att tillika få tillfälligt resanslag.

Sedermera har inom ecklesiastikdepartementet tillkallad sakkunnig, kammarrådet Tom Wohlin verkställt utredning i ämnet och med skrivelse den 30 juni 1936 avgivit ett förslag till vissa ändringar i prästlöneregleringslagen, inrymmande befogenhet för Kungl. Maj:t att i särskilda fall tilldela ständig adjunkt (kyrkoadjunkt) resanslag i huvudsaklig överensstämmelse med vad genom 1925 års lag medgivits för ordinarie präster. Berörda lagförslag torde få såsom bilaga fogas till detta protokoll (Bil. A).

Den sakkunnige anför i sin skrivelse följande:

För kyrkoadjunkterna gäller den för de biträdande församlingsadjunkterna i gemen stadgade huvudregeln, att skjuts i tjänsteärenden skall tillhandahållas adjunkten av den präst, till vilkens biträde han är anställd. Prästlöneregleringslagen upptager dock härutinnan, beträffande »adjunkt, som är anställd såsom biträde hos annan präst», den inskränkningen, att berörda skyldighet för den ordinarie prästen endast skall avse tjänsteresor, som denne anförtror åt adjunkten. I viss mån tveksamt synes vara, huruvida sistberörda inskränkande bestämmelse skall anses gälla icke blott de egentliga s. k. personliga ämbetsbiträdena utan även den grupp av hjälppräster — kyrkoadjunkterna — varom nu är fråga. I praxis torde dock kyrkoadjunkterna i förevarande hänseende hava kommit att generellt intaga en mera oberoende ställning än de personliga biträdena. I detta sammanhang är vidare att uppmärksamma bestämmelserna i 2 kap. 21 § i 1935 års avlöningsreglemente, vari stadgas, att där den, som skall tillhandahålla kyrkoadjunkten skjuts i tjänsteärenden — eller alltså den som uppbär löneinkomsten vid den ifrågavarande kyrkoherdetjänsten —, icke ställt sådan skjuts in natura till kyrkoadjunktens förfogande samt kyrkoadjunkten på grund härav fått själv bekosta av honom företagna tjänsteresor, så skall lönein-

komsttagaren vid kyrkoherdetjänsten lämna kyrkoadjunkten gottgörelse för resorna i penningar. Denna gottgörelse bestämmes, där vederbörande icke åsämjas om beloppet, av domkapitlet.

Enligt vad utredningen i ärendet giver vid handen måste praktiskt-organisatoriska skäl anses tala för, att kyrkoadjunkt må kunna tilldelas ett självständigt resanslag i huvudsaklig överensstämmelse med de regler, som härutinnan gälla för ordinarie församlingspräster. Såsom på sin tid såväl kyrkofondskommittén som 1925 års kyrkomöte framhållit torde dock en sådan anordning icke utan vidare kunna vinna tillämpning för alla kyrkoadjunkter. Man har nämligen att beakta, att en del av dessa hjälppräster skola vara stationerade på samma ort som kyrkoherden samt att i fråga om denna grupp av kyrkoadjunkter av myndighet (domkapitlet) meddelade föreskrifter om göromålens fördelning mellan den ordinarie och den extra ordinarie prästmannen merendels torde saknas. Skulle i fall, som här avses, kyrkoadjunkten tilldelas ett självständigt resanslag, torde anordningen kunna leda till, att den ordinarie prästen — genom att uppdraga förekommande tjänsteresor inom pastoratet åt kyrkoadjunkten i större omfattning än som vid beräkningen av det för kyrkoherden bestämda resanslaget må hava förutsatts — beredde sig möjlighet till besparing å det egna resanslaget. En reglering med sådana oegentliga konsekvenser — även om dessa skulle bedömas såsom företrädesvis teoretiska — lär givetvis böra undvikas. För tilldelandet åt en på kyrkoherdens stationeringsort placerad kyrkoadjunkt av ett självständigt resanslag bör man följaktligen uppställa den fordran, att de prästerliga göromålen dessförinnan blivit mellan kyrkoherden och adjunkten åtminstone i så måtto fördelade, att den senare beklätts med en otvetydig rätt och skyldighet att i den omfattning, som kan befinnas lämplig, på eget ansvar företaga resa i tjänsten. Och ytterligare synes härvid böra förutsättas, att en dylik fördelning av göromålen grundats icke blott på en privat överenskommelse de båda prästmännen emellan utan på av domkapitlet härutinnan i instruktionsväg utfärdade bestämmelser. Den lagändring, som påkallas för genomförande av den nu ifrågasatta reformen, lär följaktligen icke böra gå längre än att Kungl. Maj:t erhåller befogenhet att, med befrielse för kyrkoherden från skyldigheten att tillhandahålla kyrkoadjunkten skjuts i tjänsteärenden, tilldela den senare särskilt resanslag i överensstämmelse med de regler, som härför gälla i fråga om ordinarie präst, i första hand vid de kyrkoadjunktstjänster, där innehavaren är stationerad å annan ort än kyrkoherden, men därjämte även, efter allsidig prövning av föreliggande omständigheter och under de särskilda förutsättningar som nyss angivits, vid annan kyrkoadjunktstjänst.

På sätt 1934 års kyrkomöte anfört torde, då kyrkoadjunkternas arvoden gäldas med samma tillgångar och i samma ordning som de ordinarie prästernas löner, följdriktigheten kräva, att de fasta och tillfälliga resanslag, som efter en lagändring i nu avsett syfte skulle komma att tilldelas kyrkoadjunkter, gäldas på samma sätt, som är föreskrivet beträffande berörda förmåner för kyrkoherdar och komministrar.

Vad angår tidpunkten för genomförandet av den ifrågasatta reformen vid nu befintliga kyrkoadjunktstjänster har av domkapitlet i Lund framhållits, hurusom, då vederbörande kyrkoherdars skjutsersättningar och fasta resanslag blivit fastställda med hänsyn tagen till resekostna-

derna för kyrkoadjunkterna, omläggningen icke syntes kunna företagas annat än i samband med ny löneregleringen för pastoraten. Tydligt är att genom en sådan behandlingsordning reformen för det stora flertalet kyrkoadjunktstjänster komme att skjutas mer eller mindre på framtiden.

Det vill emellertid synas, som om möjlighet icke skulle vara utesluten att under givna förutsättningar låta omläggningen äga rum redan under löpande löneregleringsperiod. Till en början bör hinder härför — även om, såsom väl i regel bleve fallet, omregleringen skulle bliva förbunden med en sänkning av det fasta resanslaget för kyrkoherden — icke föreligga, om man för omregleringen avvaktar ett tjänstebyte å kyrkoherdetjänsten. Men jämväl *under en sittande kyrkoherdes tjänstetid inom löneregleringsperioden* bör omläggningen kunna åvägabringas, härvid dock förutsatt, att kyrkoherden till åtgärden lämnar sitt godkännande. Uppmärksammas bör, att reformen syftar till en tjänsteorganisatorisk fördel icke minst för kyrkoherdarna. Det torde därför vara anledning räkna med, att ett godkännande, som här sagts, såsom regel icke skall komma att från dessas sida förvägras.

Vad härefter angår den författningstekniska utformningen av de bestämmelser, som påkallas för reformens genomförande, må erinras om att åt de för närvarande i prästlöneregleringslagen upptagna grundläggande bestämmelserna om adjunkternas avlöningsförmåner, särskilt i vad dessa stadganden hänföra sig till kyrkoadjunkterna, givits en föga tillfredsställande avfattning. Bristfälligheterna härutinnan synas dock numera vara av ringa betydelse, sedan i det nya prästerliga avlöningsreglementet alla hithörande regler blivit på ett mera systematiskt sätt och i lättare tillgänglig form sammanförda. Det förefaller vid sådant förhållande, som om det knappast skulle tjäna något praktiskt syfte att nu söka ernå en förbättrad redigering av här åsyftade lagrum, en åtgärd som förmodligen skulle nödvändiggöra en nästan fullständig omskrivning av lagtexten i desamma. Det vill ock synas, som om den erforderliga lagbestämmelsen för möjliggörande av resanslags tilldelande åt kyrkoadjunkt skulle kunna infogas i 14 § 1 mom. prästlöneregleringslagen även med bibehållandet i det väsentliga av paragrafens nuvarande uppställning och avfattning i övrigt. Införandet på här angivna ställe av ett dylikt tillägg synes dock göra det angeläget, att momentet samtidigt kompletteras med en uttrycklig förklaring av innebörd, att förmånen av bostad och vivre, som jämlikt 12 § tillkommer kyrkoadjunkt, icke utgår in natura utan att till sådan adjunkt i stället för berörda förmån alltid skall — på sätt och i den ordning i 14 § 3 mom. sägs och i enlighet med de särskilda föreskrifter Kungl. Maj:t därom meddelar — utgå ersättning i penningar. I detta sammanhang må ytterligare uppmärksammas, att en lagändring i nu ifrågasatt syfte givetvis nödvändiggör vissa efterföljande ändringar och tillägg i det i administrativ väg utfärdade prästerliga avlöningsreglementet.

Vad slutligen vidkommer den utgiftspost, som kostnaden för de självständiga resanslagen åt kyrkoadjunkterna komme att representera, är att uppmärksamma, hurusom denna nya utgift åtminstone principiellt får antagas bliva kompenserad av en motsvarande minskning av skjutsersättningarna, respektive resanslagen för kyrkoherdarna. Att någon ökning av totalutgiften för församlingsprästernas resor genom den härutinnan föreslagna förändrade regleringen kommer att inträda, lär man

likvisst hava att räkna med. För en förhandsuppskattning av denna ökning torde några säkrare hållpunkter knappast förefinnas. Den lär dock för varje fall icke komma att bestiga sig till belopp, som kan få någon väsentlig inverkan å vare sig pastoratens eller kyrkofondens ekonomi.

Över det av den sakkunnige uppgjorda och sålunda motiverade förslaget hava kammarkollegiet och statskontoret den 27 augusti 1936 avgivit gemensamt underdånigt utlåtande. Ämbetsverken, vilka i själva sakfrågan instämma i vad den sakkunnige anfört, förklara sig emellertid beträffande förslagets författningstekniska utformning anse det stå i bättre överensstämmelse med det sätt, varpå bestämmelserna om resanslag åt ordinarie präster utformats, att, utan ändring i prästlöneregleringslagen, införa föreskrifterna om resanslag åt kyrkoadjunkt i den särskilda lagen om sådana anslag. I anslutning härtill ha ämbetsverken till sitt utlåtande fogat ett utarbetat förslag till vissa ändringar i den åsyftade resanslagslagen, vilket lagförslag jämväl torde få såsom bilaga fogas till detta protokoll (Bil. B).

Departementschefen. Den ordning, som för närvarande gäller i fråga om beredande åt kyrkoadjunkt av skjuts för resor i tjänsteärenden, kan icke betecknas såsom tillfredsställande. Regleringen härutinnan tillkom i samband med bestämmelserna i prästlöneregleringslagen om kyrkoadjunktsbefattningarnas inrättande. Sedan kyrkoadjunktsinstitutionen under en mer än tjuguårig utveckling fått sin betydelse i avsevärd grad vidgad, har den nämnda regleringen i avseende å dessa adjunkters tjänsteresor kommit att icke rätt väl ansluta sig till den självständigare ställning, många av dessa befattningshavare numera intaga. Den föreslagna nyordningen, varigenom skjutsersättningsfrågan skulle under givna förutsättningar kunna för kyrkoadjunkt ordnas på samma sätt som för ordinarie präst, nämligen genom tilldelandet åt dem av särskilda resanslag, synes mig sålunda vara av behovet påkallad. Jag finner mig fördenskull hava anledning förorda en omläggning av den hithörande författningsregleringen efter de riktlinjer, som av den sakkunnige föreslagits.

Den för ändamålet erforderliga lagändringen föreslås av den sakkunnige åvägabragt genom vissa jämkningar i avfattningen av 14 § 1 mom. prästlöneregleringslagen. Ämbetsverken föredraga, att föreskrifterna i ämnet, utan att ändring sker i nämnda lag, intagas i lagen den 21 november 1925 om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat. Såsom skäl härför anföres hänsynen till den författningsmässiga systematiken på ifrågavarande rättsområde.

Från den av ämbetsverken sålunda angivna synpunkten kan väl synas likgiltigt, om den erforderliga lagändringen vidtages i den ena eller i den andra av här berörda lagar. Med hänsyn till de av den sakkunnige

framhållna bristfälligheterna i avseende å prästlöneregleringslagens bestämmelser om kyrkoadjunkternas avlöningsförhållanden kunna måhända dock de övervägande skälen anses tala för att nu ifrågakomna lönebestämmelser infogas i resanslagslagen.

Vad angår ämbetsverkens lagförslag bör emellertid uppmärksammas, att föreskrifterna i 1 § resanslagslagen i väsentliga delar hava karaktären av övergångsstadganden, vilka icke lämpa sig att förbindas med de tillägg, om vilka nu är fråga. Enligt den gällande avfattningen av lagrummet talas sålunda exempelvis om lönereglering, som blivit fastställd »före denna dag». Med denna tidsbestämning avses ju tidpunkten för resanslagslagens första utfärdande. Upprepad i en lag om ändring av paragrafen kommer den citerade tidsbestämningen att avse dagen för ändringslagens promulgation. Tydligen komme härigenom de i lagrummet meddelade tidsanvisningarna att helt förryckas.

Jag har funnit, att de för möjliggörande av resanslags tilldelande jämväl åt kyrkoadjunkter nu erforderliga bestämmelserna må kunna intagas i resanslagslagen under en tilläggsparagraf i denna, varvid åt dessa bestämmelser lämpligen synes böra givas en viss generellare avfattning. Jag får härjämte erinra därom, att i 3 § andra stycket i resanslagslagen nu finnes upptaget ett stadgande om viss begränsning av det belopp, som för tillfälliga resanslag åt ordinarie präster årligen må av kyrkofondens medel användas. Beloppet må sålunda icke överskrida 200,000 kronor. Känt är emellertid, att stadgandet hittills saknat praktisk betydelse, då berörda anslag åt de ordinarie prästerna under intet år efter resanslagslagens tillkomst ställt större anspråk å kyrkofonden än med cirka 40,000 kronor eller sålunda femtedelen av nyss angivna summa. Kyrkofondens totalutgift för de tillfälliga resanslagen lärer av skäl, som av den sakkunnige framhållits, icke komma att i avsevärdare mån påverkas därav, att dylika anslag nu skulle kunna i förekommande fall tilldelas även en kyrkoadjunkt. Så länge likväl det angivna stadgandet rörande här omförmälda kostnadsbegränsning kvarstår i lag, lärer denna kostnadsbegränsning böra gälla ävenledes de tillfälliga resanslagen åt kyrkoadjunkter, så att sådana anslag jämte motsvarande anslag åt ordinarie präster, tillhopa, icke något år få överskrida den sålunda bestämda kostnadsramen. Här omförmälda stadgande i 3 § andra stycket i resanslagslagen synes vid den nu av mig förordade omredigeringen av samma lag böra flyttas och, med viss jämkning i avfattningen, införas under en särskild, sista paragraf i lagen.

I anslutning till vad jag nu anfört har jag låtit utarbeta förslag till lag om ändring i lagen den 21 november 1925 (nr 449) om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat.

Föredragande departementschefen uppläser härefter förslag till lag om ändring i lagen den 21 november 1925 om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat samt hemställer,

att Kungl. Maj:t måtte inhämta kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet godkänner berörda lagförslag.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att skrivelse i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till kyrkomötet.

Ur protokollet:
Nils Lorichs.

Bilaga
till prot. över eckl.-
ärenden den 9/10 1936.
(åberopad sid. 14)

Kungl. Maj:ts skrivelse, nr 9, till kyrkomötet med förslag till lag om ändring i lagen den 21 november 1925 (nr 449) om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat; given Stockholms slott den 9 oktober 1936.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed inhämta kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet godkänner härvid fogade förslag till lag om ändring i lagen den 21 november 1925 om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat[1].

GUSTAF.

Arthur Engberg.

---

[1] Detta förslag, vilket är likalydande med det i kyrkomötets skrivelse (Bil. A till prot. över eckl.-ärenden den 22/1 1937) intagna författningsförslaget, har här uteslutits.

Bil. A
till prot. över eckl.-
ärenden den 9/10 1936.
(åberopad sid. 9)

Förslag
till
Lag
om ändrad lydelse av 14 § 1 mom. lagen den 9 december 1910 (nr 141 sid. 27) om reglering av prästerskapets avlöning.

Härigenom förordnas, att 14 § 1 mom. lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning skall erhålla följande ändrade lydelse:

14 §.

1. I stället för förmån av bostad och vivre, varom i 12 § stadgas, skall till adjunkt, som avses i 3 mom. nedan, på sätt och i den ordning i nämnda moment sägs utgå ersättning i enlighet med de närmare föreskrifter, Konungen därom meddelar. Till sådan adjunkt skall, där Konungen prövar skäligt så förordna och efter ty Konungen därvid bestämmer, i stället för i 12 § angiven förmån av skjuts för resor i tjänsteärenden utgå särskild ersättning i form av resanslag såsom beträffande dylik ersättning är för ordinarie präster stadgat.

Annan adjunkt skall tillhandahållas bostad och vivre samt skjuts i tjänsteärenden av den präst, till vilkens biträde han är anställd eller vilkens tjänst han uppehåller, eller, då tjänsten är ledig, av den som åtnjuter de med densamma förenade inkomster; dock i fråga om skjuts i tjänsteärenden, där adjunkten är anställd såsom biträde hos annan präst, endast i avseende å tjänsteresor, som tjänstinnehavaren åt honom anförtror. Lag samma vare i fråga om skjuts i tjänsteärenden beträffande i 3 mom. avsedd adjunkt, där denne icke enligt vad ovan stadgats skall åtnjuta ersättning därför.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling. Av Konungen med stöd av bestämmelserna i 14 § 1 mom. i dess lydelse enligt denna lag meddelat förordnande om ersättning för skjuts i tjänsteärenden åt i 3 mom. samma paragraf avsedd adjunkt må för visst pastorat och dess prästerskap lända till efterrättelse, så snart sådant efter lagens ikraftträdande kan ske utan förnärmande av i pastoratet utnämnd kyrkoherdes rätt med avseende å honom enligt fastställd löneregler tillförsäkrade löneförmåner.

Bil. B
till prot. över eckl.-
ärenden den 9/10 1936.
(åberopad sid. 12)

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ lagen den 21 november 1925 (nr 449) om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat.

Härigenom förordnas, att 1 och 3 §§ lagen den 21 november 1925 om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

1. Varje tjänstgörande kyrkoherde och komminister, som avses i lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning, samt varje sådan adjunkt, som omförmäles i 14 § 3 mom. nämnda lag (kyrkoadjunkt) skall, i den mån sådant prövas erforderligt, såsom ersättning för skjuts för resor i tjänstärenden erhålla ett fast resanslag å högst 500 kronor.

2. Kyrkoherde och komminister, för vilken löneregleringen enligt lagen om reglering av prästerskapets avlöning blivit före denna dag fastställd, äger, därest han fått sig tillerkänd skjutsersättning jämlikt 11 § 3 mom. samma lag, med frånträdande av denna skjutsersättning, under tiden för löneregleringens giltighet såsom fast resanslag bekomma ett årligt belopp, motsvarande dubbla beloppet av nämnda skjutsersättning.

För tiden efter det förnyad löneregleringen enligt sagda lag bliver gällande bestämmer Konungen vid sådan löneregleringens fastställande, i enlighet med de i pastoratet rådande förhållanden, det fasta resanslaget.

3. För annan kyrkoherde eller komminister än som omförmäles i 2 mom. bestämmes, med iakttagande av vad i 1 mom. stadgas, det fasta resanslaget av Konungen vid löneregleringens fastställande.

4. För kyrkoadjunkt bestämmes det fasta resanslaget av Konungen vid löneregleringens fastställande; dock må, där Konungen finner skäl därtill vara, fast resanslag tillerkännas kyrkoadjunkt för återstoden av löneregleringsperiod, som börjat senast vid ingången av år 1937.

3 §.

Kyrkoherde, komminister eller kyrkoadjunkt, vilkens skäliga utgifter under visst år för skjuts för resor i tjänstärenden överstiga det till honom utgående fasta resanslaget, må, enligt bestämmelser, som med-

delas av Konungen, kunna som bidrag till dessa utgifters bestridande ur kyrkofonden erhålla ett tillfälligt resanslag.

För nu omförmält ändamål må icke något år användas mer än sammanlagt 200,000 kronor av kyrkofondens medel.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1937.

Då till kyrkoadjunkt utgår fast resanslag, skall den tjänstinnehavare, till vars biträde han är anställd, icke vara skyldig att tillhandahålla honom skjuts i tjänstärenden.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22 januari 1937.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

T. f. departementschefen, statsrådet Quensel anför:

Genom en den 9 oktober 1936 dagtecknad skrivelse, nr 9, begärde Kungl. Maj:t kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet godkände vid skrivelsen fogat förslag till lag om ändring i lagen den 21 november 1925 (nr 449) om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat. Detta förslag har av kyrkomötet godkänts, vilket kyrkomötet till Kungl. Maj:t anmält i skrivelse den 10 november 1936, nr 19. Kyrkomötets åberopade skrivelse torde få såsom bilaga fogas till detta protokoll (Bil. A).

Föredraganden hemställer härefter, att det av kyrkomötet godkända lagförslaget måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

C. A. Charpentier.

Bil. A

till prot. över eckl.-
ärenden den 22/1 1937.
(åberopad sid. 19)

Kyrkomötets underdåniga skrivelse, nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om ändring i lagen den 21 november 1925 (nr 449) om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat.

(Kyrkolagsutskottets betänkande nr 21.)

Till Konungen.

I skrivelse till kyrkomötet den 9 oktober 1936, nr 9, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av ett skrivelsen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, förklarat sig vilja inhämta kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet godkände ett vid skrivelsen fogat förslag till lag om ändring i lagen den 21 november 1925 om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat.

Lagförslaget är av följande lydelse:

Förslag

till

Lag

om ändring i lagen den 21 november 1925 (nr 449) om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat.

Härigenom förordnas, att stadgandet i andra stycket av 3 § lagen den 21 november 1925 om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat skall upphöra att gälla och att till samma lag skola fogas två nya paragrafer, med ordningsnummer 4 och 5, av följande lydelse:

4 §.

Efter Konungens bestämmande må fast resanslag och tillfälligt resanslag även tilldelas adjunkt, som avses i 14 § 3 mom. lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning; skolande sådan adjunkt för tid, varunder han uppbär fast resanslag, icke äga rätt till honom eljest tillförsäkrad förmån av skjuts i tjänstärenden.

Resanslag åt adjunkt, som här sägs, skola gäldas på sätt och i den ordning härförut stadgats i fråga om dylika anslag till ordinarie präster.

5 §.

Till tillfälliga resanslag, om vilka förmäles i 3 och 4 §§, må icke något år användas mer än sammanlagt 200,000 kronor av kyrkofondens medel.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Kyrkomötet får i underdånighet anmäla, att kyrkomötet godkänt ifrågavarande, av Eders Kungl. Maj:t framlagda lagförslag.

Stockholm den 10 november 1936.

Underdånigst.

ERLING EIDEM.

G. H. Berggren.